

El gran seductor medieval

Joan Francesc Mira s'ha deixat seduir pel gran predicador europeu medieval, sant Vicent Ferrer. El resultat d'aquesta passió és el llibre 'Sant Vicent Ferrer. Vida i llegenda d'un predicador', que ha publicat Bromera en una edició il·lustrada de gran format. El col·laborador d'EL TEMPS hi estudia a més les diferències entre l'autèntic Vicent Ferrer i el que ha interessat divulgar i adorar als valencians de la ciutat de València.

A València ciutat i en algunes poblacions del País Valencià, el diumenge i dilluns següent de Pasqua es fan dramatitzacions escèniques de la vida i fets miraculosos de sant Vicent Ferrer, representades per xiquets, a l'aire lliure i damunt d'una tarima amb un retaule o altar al fons. Les representacions infantils ignoren els aspectes més aspres i històricament rigorosos de les activitats de personatge: amaguen que va ser un predicador internacional, penitencial i apocalíptic, que arrossegà les multituds al plor, als assots sagnants i als rigors morals.

La valencianització de sant Vicent Ferrer, la caiguda del predicador en la mitologia populista, religiosa i oficial valenciana, és un fet que ha sorprès l'escriptor i antropòleg Joan Francesc Mira (València, 1939), sobretot si tenim en compte, ens diu, "que era un personatge molt poc valencià en el sentit tòpic".

Aquesta sorpresa, la posa sobre la taula Joan Francesc Mira en el llibre *Sant Vicent Ferrer. Vida i llegenda d'un predicador*, editat per Bromera amb el format de gran llibre il·lustrat que ja comptava amb dos títols més del mateix autor, *València per a veïns i visitants* i *Els Borja. Família i mite*.

"La tradició vicentina valenciana –ens comenta Mira– és barroca, i ell és gòtic. Des de la seua mort i tota la resta del XV té molt poca repercussió, a València ciutat. Les festes de canonització se celebren més a la Bretanya, on va morir, que a la seua ciutat. Serà un segle més tard, en el centenari de la canonització, quan comença la devoció oficial valenciana pel sant. I fins al segle XX no serà proclamat patró del regne de València. Fins llavors, ho va ser sant Jordi. La identificació de sant

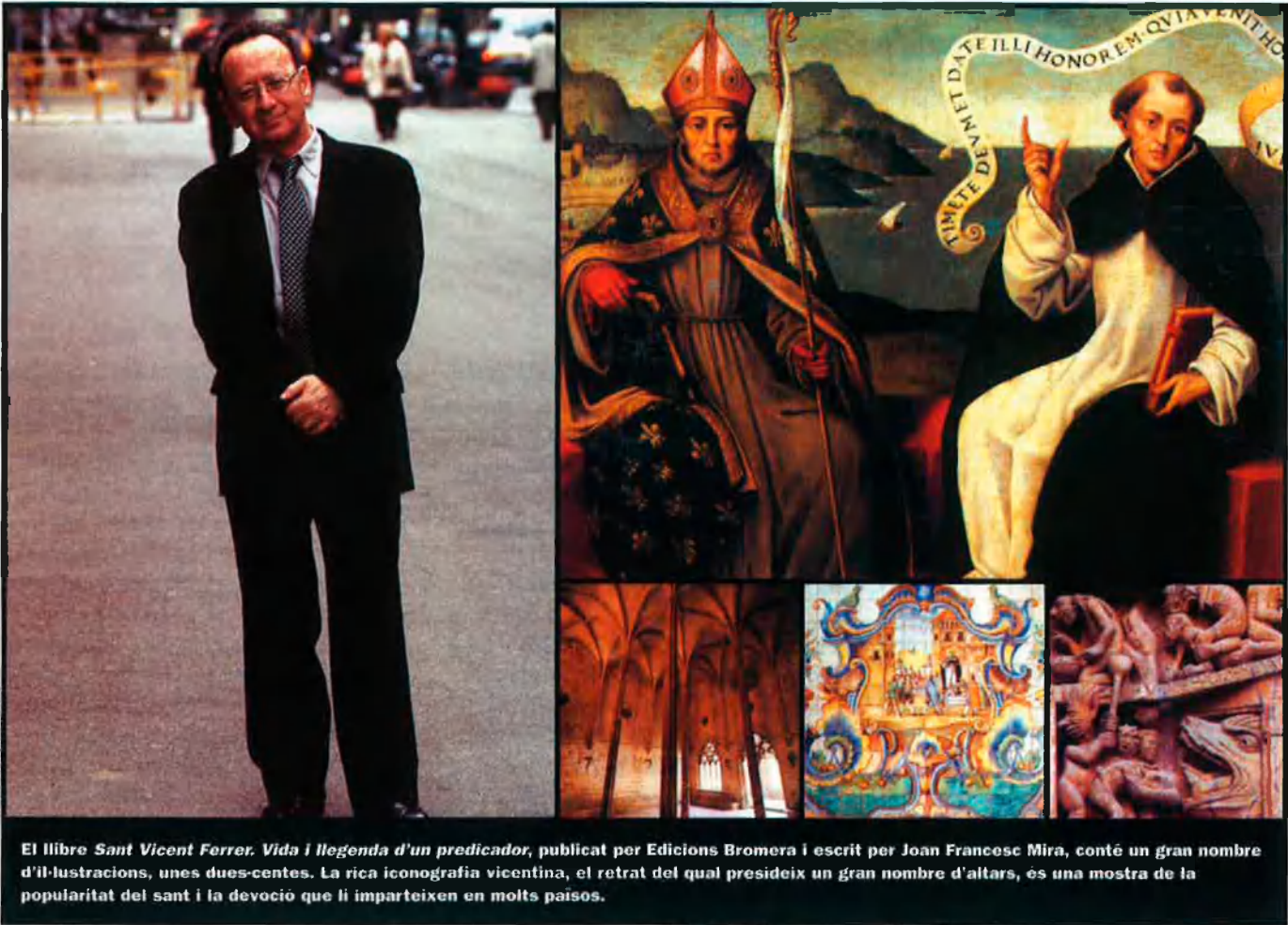
Vicent Ferrer amb València neix en el barroc i es materialitza sobretot en el XIX. I, a més, és recuperat com a sant propi per una religiositat conservadora, un valencianisme molt reduït mentalment. Per això, el valencianisme d'esquerra i progressista rebutja sant Vicent Ferrer; els sembla una figura grotesca. Però ni la visió patriòtica ni l'escèptica serveixen per copsar el seu significat històric, la complexitat de la seua vida, la seua singularitat."

Tot això el porta a concloure, en aquesta qüestió, que la imatge que els valencians tenen de si mateixos i la imatge històrica del sant són realitats difícilment compatibles.

A més de la sorpresa, Mira detecta una contradicció. La llegenda que Vicent Ferrer es feia entendre a tota Europa en valencià neix, al XVI, quan l'aristocràcia, l'Església i els estaments cultes comencen a abandonar l'idioma del país en favor de l'espanyol.

És, diu l'antropòleg, una "sublimació compensatòria". Consisteix a exaltar retòricament el valor de la mateixa llengua que hom abandona i margina. A pronunciar sermons en valencià en la festa del sant que insisteixen en l'excel·lència de l'idioma, i després, amb la consciència simbòlica tranquil·la, continuar ignorant, menyspreant o destruint la llengua del país, i del sant, durant la resta de l'any.

De més a més, ens recorda l'escriptor, sant Vicent Ferrer va tenir una relació conflictiva amb València: "En una primera etapa de la seua vida, el regne decideix ser neutral, tal com havia decidit Pere el Cerimoniós, amb el Cisma, quan ell havia pres partit pel papa d'Avinyó i això li porta problemes. I a l'última etapa, ha de deixar València malhumorat després d'haver votat pel can-

El llibre *Sant Vicent Ferrer. Vida i llegenda d'un predicador*, publicat per Edicions Bromera i escrit per Joan Francesc Mira, conté un gran nombre d'il·lustracions, unes dues-centes. La rica iconografia vicentina, el retrat del qual presideix un gran nombre d'altars, és una mostra de la popularitat del sant i la devoció que li imparteixen en molts països.

didat castellà a Casp. Aquesta posició militant no era del gust de tothom, a València.”

Per això, com recorda Mira, la frase apòcrifa “Ingrata pàtria, no tindràs el meu cos!”. I l’anècdota segons la qual en anar-se’n definitivament de la ciutat es va espolsar les espadnyes per no endur-se’n ni la pols.

Però més que la posteritat, que l’actualitat de sant Vicent Ferrer, a Mira li interessa rescatar l’home de la seva època, un home excepcional en el seu temps, famós i sol·licitat com a predicador a tot Europa occidental.

“Cinquanta anys abans o després, seria inimaginable. És una època apocalíptica, traumatitzada per les restes i les guerres, amb l’església dividida entre dos papes i les monarquies mig dissoltes, i ell, convençut sincerament que el món s’acaba, que el judici final s’acosta, intenta preparar la gent. Està convençut que és l’enviat especial que sant

Joan diu que apareixerà a terra i farà la conversió universal, dels jueus inclosos. I aconsegueix que el Sant Pare el faci ambaixador plenipotenciari de Jesucrist, directament, per situar-se per damunt de la jerarquia eclesiàstica.”

Si sant Vicent Ferrer va seduir Europa, ara ha seduït Mira. “Va ser un seductor de masses. Me l’imagine encapçalant, dirigint, tota una companyia organitzada. M’imagine l’espectacle de l’entrada solemne i multitudinària, amb el protagonista envoltat de gent excitada, primer organitzant una processió i, més tard, o durant la nit, amb la desfílada de la flagel·lació dels penitents. La missa solemne del matí, cantada, i el sermó, que podia durar de tres a sis hores, sermons torrencials, però profundament seriosos, agitats i apassionats però estructurats.”

L’impacte coetani europeu. Això és el que impressiona Mira. La recepció puntual, directa, immediata. I després,

la popularitat immediatament posterior a la seva mort, amb l’èxit de l’edició dels seus sermons, per una banda, i per l’altra, la gran quantitat de miracles que ben aviat es documenten en el procés de beatificació.

Sant Vicent Ferrer és el sant, la figura, valenciana, més popular a tot el món i s’ha integrat a la cultura popular catalana com pocs. Molts dels seus miracles pertanyen a la memòria popular. La seva invocació ha arribat a les taules del joc. En molts jocs de cartes, com la botifarra, l’expressió “sant Vicent!” o “sant Vicenç!” indica que el jugador opta per la màxima multiplicació dels punts, esperançat de guanyar-los.

“Tot això no s’explica —diu Mira— sense l’impacte del seu pas en tantíssims llocs. Per allà on passava produïa una autèntica commoció. És l’única font d’explicació possible.”

Lluís Bonada